

Natuurlijk mag het allemaal niet meer. Wij voeden onze kinderen beter op dan vroeger, denken wij. Geen gevaarlijke tuigen, liefst geen revolvers of ander oorlogszuchtig wapen als speelgoed. Geweld is taboe, denken wij. Onze kleintjes moeten pedagogisch verantwoord speelgoed krijgen. Wat zaten onze ouders en wijzelf toch fout vroeger, want wij hadden een katapult of een 'flits'! Maar wat een mooie tijd was het toen!

De "flits"

Broekzakken waren voor de jongens in onze jeugd bergplaatsen waar men alle schatten in kon bewaren. Een zakdoek had men zozeer niet nodig, daar waren andere middelen voor de neus ruwweg af te vegen. Maar wel vond men daar: een stuk touw, een klein zakmes, knikkers, en zeker ook: een "flits" en een 'hempelke' ronde keitjes.

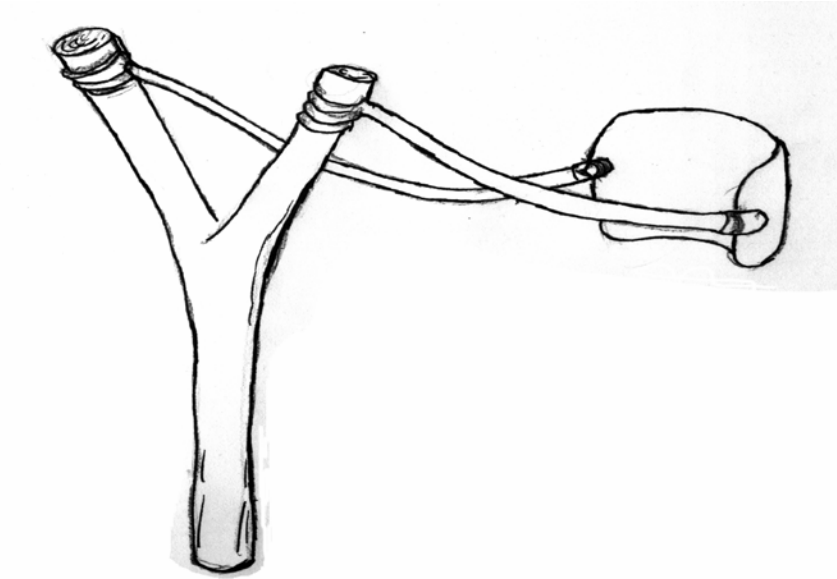
Het verhaal uit het Oude Testament over David die de reus met een steen uit zijn slinger versloeg werd met open mond aanhoord als de meester in de school dit met veel verve vertelde. Want die slinger uit het Oude Testament was voor hen dat ding dat half in en half uit de broekzak hing: de zelfgemaakte katapult of 'flits'.

In sommige winkels kon men ook een kant-en-klare katapult kopen, maar die kon de echte bengel niet bekoren. Zelf zo'n ding maken, dat was de uitdaging.

Het eerste waar men naar op zoek ging was een gaffel. Een goede gaffel was symmetrisch, sterk en licht. De beste vond men in een oude, niet gesnoeiide ligusterhaag. Daar vond men gaffels met gelijke, even dikke benen, mooi symmetrisch. Een eiken gaffel was sterker, maar daar vond men er geen met even dikke uiteinden. Ze waren ook zwaarder, wat de toch al overbelaste broekzak niet ten goede kwam. De gaffel werd op de juiste maat gebracht, geschild en gedroogd, tenminste als men hiervoor het geduld kon opbrengen.

Een goed zakje (het 'zekske') moest sterk en soepel zijn. De beste kon men uit de tong van een oude schoen knippen. Maar oude schoenen lagen er toen niet voor het oprapen, en het gebeurde al eens dat de eigenaar plots een van zijn nog draagbare schoenen terugvond zonder dit vitale onderdeel. In noodgevallen werd een 'zekske' gesneden uit een oude buitenband van een fiets, maar deze waren bijlange niet zo sterk als een uit leder, en scheurden nogal eens. Het stuk werd rechthoekig gesneden met afgeronde hoeken. Daarna werden er 2 spleetvormige openingen in aangebracht.

Het vitale onderdeel, de drijfkracht van een goede 'flits' was het stel elastieken, de 'litzten'. De besten werden gesneden uit de binnenband van een auto, zo'n 10 à 12 mm breed, naargelang de kracht van de gebruiker. 'Litzten' knippen was geduld- en specialistenwerk. Ze moesten geknipt worden in één continue beweging, zonder haakjes, overal even breed. Als men gedurende het knippen opnieuw moest aanzetten, ontstonden er gegarandeerd haakjes, die oorzaak waren van het

voortijdig doorscheuren van de rubber.

Auto- of vrachtwagenbanden hadden de juiste dikte en waren goed voor een intensief gebruik. Wiens vader met een auto of vrachtwagen reed, werd vaak door anderen belaagd om aan het juiste materiaal te komen. Want autobanden plakken of vernieuwen was vroeger een zaak die door de eigenaar vaak zelf verricht werd.

Ook moest men letten op de juiste lengte, afhankelijk van de armlengte van de

gebruiker: te korte *'litzten'* hadden geen schietkracht, te lange waren ongemakkelijk bij het mikken.

Dan kon de montage van het tuig beginnen. Eerst moesten de *'litzten'* aan het *'zekske'* bevestigd worden. Hiervoor werden van een niet gekerfde fietsbinnenband smalle *'litskes'* geknipt, ook weer zonder haakjes. Men stak het uiteinde van een *'lits'* door de opening van het *'zekske'*, plooidde het dubbel en maakte het stevig vast met een of twee *'litskes'* waarbij het lange uiteinde telkens moest doorgestoken worden. Dit is trouwens de reden dat men aan de kant van het *'zekske'* moet beginnen.

Waren beide *'litzten'* goed vast, dan kon men ze aan de gaffel vastmaken. Dit gebeurde weer met *'litskes'*, waarbij men er goed zorg voor moest dragen dat beide elastieken precies even lang waren. Waren de *'litzten'* lang genoeg dan kon men ze voor een betere bevestiging over de kop van de gaffel heenslaan en dubbel bevestigen.

Munitie voor het wapen lag indertijd letterlijk voor het oprapen. Ronde keitjes waren ideaal. Die waren toen dikwijls in grote hoeveelheid voorhanden langs de verharde wegen. Destijds werden inderdaad op regelmatige afstanden langs de kiezelwegen hoopjes keitjes gestort wanneer de weg aan een nieuwe laag toe was, en die lagen daar vaak weken of maanden. Een weg verharderen gebeurde toen nog met de kruiwagen en de schop.

Goed schieten met een *'flits'* was een vaardigheid die men slechts na vele oefeningen onder de knie kreeg. Men kon er niet echt precies mee richten, alhoewel sommigen beweerden dat men over de linker tak van de gaffel naar het doel moest mikken, terwijl men het *'zekske'* met de kiezelsteen tegen de rechterwang drukte. Wanneer men het projectiel losliet was het zaak om precies op dat moment de gaffel een klein eindje naar beneden te drukken, omdat men anders het lederen zakje fors tegen de opstekende duim, die de gaffel steun gaf, kon krijgen, hetgeen meestal een pijnlijke aangelegenheid was.

Sommigen waren zeer bedreven in het *'flits'*-schieten. De meest befaamde die wij

in onze jeugd kenden, was *Hein van de Boy*, de zoon van de veldwachter uit een naburig dorp. Die kon, al rijdend met losse handen op de fiets, in de vlucht een pötje van de paal schieten.

De isolatoren van de toenmalige houten elektriciteitspalen waren inderdaad een begeerd doelwit voor bengels met een katapult. Ontelbaar zijn de witte *pötjes* die er aan moesten geloven. Het was ook zeer aantrekkelijk: ze stonden daar uitdagend, bijna onbereikbaar hoog, ze vlogen met een klap in stukken en er was altijd dat aantrekkelijke dat aan verboden dingen vastzit. Ontelbare keren moest men op de loop gaan als de *boy* met de fiets op ronde was, op zoek naar de belhamels die voor kortsluitingen zorgden en de mensen zonder stroom zetten.

Andere jachttrofeeën destijds waren de mussen -die waren er toen nog voldoende- en de eekhoorns, die talrijk in de uitgestrekte dennenbossen voorkwamen. *Op den inkbij-gel gaan* gebeurde toen nog wel eens, alhoewel de diertjes een ontmoeting met een projectiel uit de *'flits'* meestal niet overleefden.

Katapulten zijn uit de broekzakken van onze jeugd verdwenen. Is er nog te weinig ruimte of is het te gevaarlijk? Destijds was het ook een verboden tuig maar ik kan me nochtans geen serieuze accidenten met een *'flits'* herinneren uit mijn jeugd. Wij zullen wel minder agressief geweest zijn zeker?

Theo Dreesen

©Heemkundige Kring "Utersjank" Opoeteren